

FREDNINGSVÆRDI ER

WILLERS GÅRD

LOLLAND KOMMUNE

Besigtigelsesdato:
Besigtiget af:
Journalnummer:

20.01.2011
Maria Wedel Gjelstrup
2010-7.82.07/360-0001

Kommune:
Adresse:
Betegnelse:
Fredningsår:
Omfang:

Lolland Kommune
Vestergade 1, 4970 Rødby
Willers Gård
1964
Forhuset (1729).

BYGNINGSBESKRIVELSE

Beliggende for enden af hovedstrøget, i Rødby, ved byens torv.

Bygningen er opført i bindingsværk, kalket lysegul over stok og sten, med en høj gavlkvist placeret midt på facaden. Bygningen står på en sortmalet kampestenssokkel, har hvidmalet profileret gesims og et højt mansardtag, hvori der ved hver ende er placeret en gulkalket skorstenspipe. På facaden under gavlkvisten sidder hoveddøren ind til butiklokalet, der har tre store butiksvinduer i støbejern med støbte sålbænke. De øvrige trævinduer og døre på bygningen er alle ældre med malet grå rammer og karme.

Facaden.

Indvendigt er bevaret et ældre butikslokale, med inventar, og baglokaler i bygningens vestlige ende. (sidst nævnte er i dag ikke i brug). Mens der i den østlige ende er indrettet et forsamlingslokale og et industrikøkken, begge lokaler med nyere overflader. (Denne del af bygningen bruges i dag til foreningslokale.) I midten af bygningen, mod syd, findes et trapperum med trappe op til et gennemgående, stort loftrum.

Gårdssiden.

BYGNINGSHISTORIE

Willers Gård er opført i 1729, dengang Rødby fungerede som havneby og var den almindelige færgeby til Femern. Gården fungerede i århundreder som købmandsgård og traktørsted. Kildemæssigt kan gården spores tilbage til 1761, hvor den beskrives i forbindelse med brandtaksationerne. Formodentligt er det kirkeværgen Jens Marcussen Willer, der har bygget ejendommen i 1729, nogle mener dog, at gården kan være ældre.

Ejerskabet til gården kendes tilbage til 1761, hvor gården indtil 1850'erne var i hænderne på forskellige ejere. Købmandsfirmaet P. J. Willer grundlagdes i 1851, da den driftige handelsbetjent Peter Jørgensen Willer etablerede sig på gården. Tidligere havde Willerslægten haft købmandsgård andetsteds i Rødby tilbage fra 1700-

tallet. Købsprisen på Willers Gård var relativ lille, og i de 45 år Peter Willer drev forretningen, blev virksomheden kendt på hele Syd- og Midtjylland. Peter Willer handlede med kolonial- og manufakturprodukter, kul, korn- og foderstoffer. Desuden havde han ret til beværtning på markedsdage. Gården havde et jordtilliggende på 80 td. land. Efter hans død i 1896 fortsattes forretningen af svigersønnen, Svend Grøndlund Svendsen. Dennes søn, Ole Willers-Svendsen, videreførte i 1908 firmaet som eneindehaver indtil 1937, hvor det blev omdannet til et aktieselskab. I 1959 trådte forretningen i likvidation. Efter flere forhandlinger overtog Rødby Kommune i 1972 gården, og den fungerede i nogle år som turistbureau. I dag er bygningen indrettet med lokaler, som står til rådighed for byens borgere og foreninger.

Rødby har af flere omgange været ramt af store brande og stormfloder, der har hærget byen. Gården overlevede delvist den store brand i 1774, og på Carte over Kjøbstaden Rødbye fra 1797 ses gårdens hovedbygning placeret langs Vestergade med et parallelt liggende mindre baghus mod syd. I 1801 findes beretninger om en tværbygning af bindingsværk på 12 fag, som husede magasin, stalde m.m.. Denne bygning blev senere udvidet til 18 fag og nedrevet efter 1941.

Rødbys funktion som færgested førte til, at byen i 1454 fik købstadslignende privilegier. I 1682 blev den en egentlig købstad. Byens hovederhverv var landbruget, men byens beboere var også beskæftiget med handel og færgefart. I løbet af 1800-tallet blev der fx opført kornmagasiner, den gamle kirkegård sløjfede, købmænd byggede ud, og rådhuset blev bygget. Willers Gård var én af disse mange købmandsgårde som udvidede handelsvirksomheden i disse år. Alle gårdene i byen lå enten langs Vestergade eller Østergade. Gamle kort viser, hvorledes handelen var centreret på dette vejforløb med kirke, torv og Willers Gård i centrum.

Købmandsgården blev gennemrestaureret i årene 1939-40, og det er givetvis i forbindelse med denne reovering, at gårdens kalkede facade blev fjernet.

Da Rødby Kommune overtog bygningen, blev facaden efter mange overvejelser kalket gul.

Allerede på Christian d. II's tid har gården også været et kendt overnatningssted for handels- og standspersoner. Bl.a. skulle kong Frederik d. IV i flere omgange have overnattet her.

Over hoveddøren er skriften "P. Willer" placeret. Navnet henviser til den købmand, som erhvervede bygningen i 1851 og som grundlagde handelsfirmaet P. Willer på stedet.

Facadens gavlkvist.

Navnet på købmandsgården henviser til bygningens oprindelige funktion som købmandsgård og gæstgiveri.

Beskrevet af Museum Lolland-Falster, 2011

— KILDER

Fyhn Lassen (m.fl.), Ivar 1992: Huse i Rødby, Rødby Kommune og Planstyrelsen, Miljøministeriet.

Hansen, Marius 1981: Rødby – Kongernes færgeby gennem 750 år, Rødby Kommune.

Haugner, C. C. 1928: Rødby Købstad og Fuglse Herreds søndre Del. Tidende's Forlag.

Kommuneatlas for Rødby Kommune 1998. Miljøministeriet Skov- og Naturstyrelsen i samarbejde med Rødby Kommune.

Müllertz, A. (red.): Danmarks Søfart, Handel og Industri, andet bind, Øerne, Rødby, Danmarks Søfart, Handel og Industris Forlag, 1918.

Trap, J.P. 1955: Danmark – Maribo Amt, femte udgave, bd. 4, G.E.C. Gads Forlag.

<https://www.kulturarv.dk/mussam/VisGenstand.action?genstandId=2804810>

<http://historiskatlas.dk/>

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Bygningens miljømæssige værdier knytter sig til dens frie placering på et centralt hjørne i byen, hvor det er muligt at beskue bygningen fra alle vinkler. Facaden vender mod en åben plads og bagsiden mod en lukket gård. En stor del af belægningen, både på pladsen foran og gårdrummet bagved, er af pigsten, hvilket giver et autentisk og traditionsbundet miljø omkring bygningen.

Willers Gård fremstår som en afslutning på handeleggaden Østergade, og det middelalderlige vejforløb med et ”knæk”, hvor Willers Gård ligger, er med til at understrege afslutningen på byens handelscentrum.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi knytter sig til bygningens oprindelige funktion som købmandsgård, dette kan først og fremmest aflæses ved skriften over døren ”P.Willer”, den købmand, som erhvervede bygningen i 1851. Både butiksvinduerne i facaden, og det bevarede ældre interiør med skuffer, hylder og disk, samt den gamle dør med glasglug ud til baglokalet, fortæller endvidere historien om bygningens tidligere brug som købmandsbutik.

Soklen og pigstensbelægningen.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Bygningens volumen er yderst velproportioneret med den rejste gavltrekant i facaden og det store mansardtag, hvis overgang mellem nedre og øvre del af tagfladerne er adskilt af en hvidmalet, profileret trægesims, der markant opdeler de to tagflader. Desuden virker gesimsen imellem de to tagflader sammen med gesimsen på facaden som en vandret lagdeling, der i det samlede udtryk deler bygningen i tre niveauer.

Bygningens sokkel giver tillige et markant udtryk og fremstår som en tung base for bygningen. Bygningens ydre fremstår harmonisk ved det homogene farvevalg i lysegul, hvid og grå.

Indvendigt findes flere arkitektoniske detaljer omkring ældre døre, gerichter og høje paneler.

Butikkens støbejerns vinduer.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I bygningens ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til selve volumenet med det markante mansardtag og den generelle materialeholdning samt til detaljer som de ældre vinduer, herunder også butiksvinduerne i støbejern.

I bygningens indre knytter de bærende fredningsværdier sig til det ældre butikslokale med bræddeloft, synlige bjælker, trægulv og det bevarede butiksinventar, samt til bygningens mange ældre døre, gerichter, brystningspaneler og trægulve. På loftet er den synlige trækonstruktion værdifuld.

— ANBEFALINGER

Det anbefales at det nedhængte loft i forsamlingsstuen i bygningens østlige ende fjernes.